

Valmistelija

Janne Karhu, tekninen johtaja, 040 544 3219

Vesihuoltolain uudistamista koskeva hallituksen esitysluonnos on ollut kuultavana ja lakiesitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2025. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Uudistuksen tavoitteena on turvata Suomen vesihuollon tehokas toiminta ja huoltovarmuus, kun investointitarpeet kasvavat.

Lakiuudistus varmistaa kuntien määräysvallan vesihuoltolaitoksissa ja edellyttää kunnilta vesihuoltosuunnitelmien laatimista. Laitosten on laadittava omaisuudenhallintasuunnitelmat ja niiden varautumissuunnitteluvälitteitä tarkennetaan. Lisääntyvä suunnitelmallisuus turvaa vesihuollon toimintaedellytyksiä ja auttaa pitämään vesihuoltomaksut kohtuullisina ja tasapuolisina.

Vesilaitosyhdistyksen arvion mukaan Suomen vesihuollon korjausvelka kasvaa ja kokonaisinvestointitarve lähes kaksinkertaistuu lähivuosina nykyisestä 400 miljoonan euron vuositasona. Laadukkaiden vesihuoltopalveluiden varmistaminen ja korjausvelan kasvun hillitseminen ovat avainasemassa. Korjausvelan selättämiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta.

Lakimuutosesitys edellyttää, että kunnat säilyttävät määräysvallansa vesihuoltolaitoksiin ja omistuksensa vesihuolto-omaisuuteen. Kunnille säädettäisiin myös etuosto-oikeus nykyisin yksityisessä omistuksessa olevien vesihuoltolaitosten ja niiden omaisuuden mahdollisissa myyntitilanteissa. Osuuskuntamuotoinen vesihuoltotoiminta mahdollistetaan jatkossakin.

Sääntelyratkaisu varmistaa julkisen määräysvallan säilymisen vesihuoltosektorilla, ja turvaa kunnille perustuslain mukaisen itsehallinnon vaatiman liikkumavaran vesihuoltopalvelujen järjestämisessä.

Laitosten taloudellisten toimintaedellytysten varmistamiseksi tehdään muutoksia vesihuollon toiminta-alueisiin sekä kiinteistöjen liittämisvelvollisuuteen.

Lakiluonnoksessa on useita säännösehdotuksia, jotka velvoittavat aiempaa vahvemmin sekä puuttumaan vesihuolto-omaisuutta vaivaavaan korjausvelkaan, että kattamaan kustannukset asiakkailta perittävillä maksuilla. Maksukorotukset ovat valtakunnallisesti todennäköisiä ja Pudasjärvelläkin edelleen mahdollisia ja niihin on syytä varautua ennakoivasti ja pitkäjänteisesti. Pudasjärven tekniset ja ympäristöpalvelut teetti Syöteen vesihuoltolaitoksen taloustilanteen ja taksarakenteen tarkastelun 2023. Asiaa käsiteltiin yhteisövaliokunnassa syyskuussa 2022 ja taksarakenteen muutoksesta 2023-2025 päätettiin kaupunginhallituksessa elokuussa 2023.

Kunnille säädetään velvoite päivittää säännöllisesti vesihuollon toiminta-alueita tarvittaessa tai 10 vuoden välein. Ne alueet, joille keskitetty vesihuolto ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, rajataan

toiminta-alueen ulkopuolelle. Ajantasaiset toiminta-alueet mahdollistavat laitosten pitkäjänteisen toiminnan ja kestävän omaisuudenhallinnan.

Kiinteistöjen tulee liittyä vesihuoltoverkoston kunnan hyväksymillä toiminta-alueilla. Liittämisvelvollisuus muuttuu velvoittavaksi niillä taajamien ulkopuolisilla alueilla, jotka ovat kunnan vahvistamalla toiminta-alueella. Kuivakäymäläkiinteistön ei jatkossakaan tarvitse liittyä jätevesiviemäriin. Vapautus liittämisvelvollisuudesta voidaan myöntää, jos liittäminen muodostuisi kohtuuttomaksi kiinteistön omistajalle tai haltijalle.

[Tiedotustilaisuuden materiaali vesihuoltolain uudistuksesta](#)

Pudasjärven vesihuollon kehittämissuunnitelma on päivitetty viimeksi 2015. Vesihuollon kehittämissuunnitelma on kunnan vesihuollon tavoitteita määrittelevä asiakirja, jolla ei ole oikeusvaikutusta. Vesihuollon kehittämissuunnitelma on tarkoitettu kunnan vesihuollon suunnittelun välineeksi ja vesihuollon tavoitteita määritteleväksi asiakirjaksi.

2019-2021 toteutui pienten vesilaitosten varautumissuunnittelun ja yhteistyön edistämishanke Pudasjärvellä, Taivalkoskella ja Kuusamossa.

Uuden vesihuoltolain kirjausten mukaisesti on tarve päivittää vesihuollon kehittämissuunnitelma sekä toiminta-alueet.

Vesihuollon kehittämissuunnitelma liittyy niin laadittuun asumisen politiikkaan kuin myös maankäytön kehittämisohjelmaan, joka on myös tarve uudistaa kaupunkistrategian päivittämisen yhteydessä.

[Vesihuoltolaitoksen toiminta-alue](#)

Pudasjärvellä on ollut noin 30 vesiosuuskuntaa joihin kuhunkin kuuluu vähintään 10 taloutta tai 50 asukasta. Näille vesihuoltolaitoksille on määrätty toiminta-alueet, jotka on aikanaan hyväksytty valtuustossa. Kaiken kaikkiaan Pudasjärven kaupungin alueella toimii arviolta noin 50 talousvettä jakavaa laitosta. Vesijohtoverkoston on liittynyt noin 95% kunnan asukkaista. Jätevedenkäsittelystä vastaavat Pudasjärven vesiosuuskunta, Syötteen vesihuoltolaitos, Taipaleenharjun vesiosuuskunta ja Hirvaskosken vesiosuuskunta. Jätevesiviemäriverkoston on liittynyt arviolta noin 50 % kaupungin asukkaista.

Tarve on myös pohtia erillisten vesiosuuskunnille tarjottavien tukien mahdollisuutta. Vesihuollon kehittämissuunnitelmaan olisi tärkeää kirjata periaatteet, joilla kunta avustaa tai tukee vesiosuuskuntia.

[Kuntien mahdollinen tuki vesiosuuskunnille](#)

Esittelijän esitys

Valiokunta kuulee esittelyn ja käy asiasta keskustelun

Ohjausesitys

Yhteisövaliokunta toteaa ohjausesityksenä, että vesihuollon kehittämissuunnitelman päivittäminen on tärkeä ja eteenpäin vietävä hanke, jossa on hyvä selvittää yhteistyöhankkeen mahdollisuus muiden lähialueen kuntien kanssa. Vesihuoltosuunnitelman päivittämisen yhteydessä on tarve huomioida ja suunnitella myös pienten vesiosuuskuntien toimintaedellytyksien turvaamista tulevaisuudessa.

Jakelu

Valmistelija

Janne Karhu, kaupunkikehitysjohtaja, 040 544 3219
Tiina Mäcklin, ympäristöasiantuntija, 040 195 6869

Vesihuoltolaki uudistui tammikuussa 2026, minkä seurauksena kunnille ja laitoksille tuli uusia velvoitteita. Lisäksi lainsäädäntöön tuli tarkennuksia aiemmin voimassa olleisiin lainkohtiin.

Elinvoimakeskus on 25.8.2026 lähettämässään kirjeessä muistuttanut kuntia vesihuoltolain muutosten täytäntöönpanon määräajoista ja siitä, että velvoitteiden hoitaminen edellyttää riittäviä henkilöstö- ja talousresursseja. Kirjeen mukaan kunnan on erityisesti nimettävä hallintosäännössä vesihuoltotehtävistä vastaavat viranomaiset 1.1.2028 mennessä. Näihin kuuluvat vesihuollon yleinen kehittäminen, vesihuoltosuunnitelman laadinta ja hyväksyminen, järjestämisvelvollisuuden ja vesihuollon turvaamisvelvollisuuden täyttäminen, toiminta-alueiden valmistelu ja niistä päättäminen sekä kunnan etuosto-oikeuden käyttäminen.

Vesihuollon kehittämissuunnittelun tulee pohjautua kunkin kunnan omaan näkemykseen vesihuollon kehittämisen kokonaisuudesta. Vesihuollon kehittämistä on perusteltua tarkastella konkreettisten kehittämistoimenpiteiden lisäksi myös eri tarpeista ja näkökulmista, kuten mm. kunnan, kuntalaisten, laitosisiakkaiden ja vesihuoltolaitosten sekä alueellisesta ja valtakunnallisesta näkökulmasta. Vesihuollon kehittämisessä olisi hyvä huomioida myös ilmastomuutokseen varautuminen hyvissä ajoin.

Laadittava ja ylläpidettävä kunnan vesihuoltosuunnitelma 1.1.2028 mennessä. Suunnitelma tukee kunnan vesihuollon kehittämis- ja järjestämisvastuun toteuttamista. Sen laatiminen edellyttää ajantasaisen tietopohjan kokoamista sekä tiivistä yhteistyötä vesihuoltolaitosten, mahdollisten tukkuvesihuoltolaitosten, naapurikuntien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Vesihuoltosuunnitelma on sovittava yhteen toteutuneen yhdyskuntakehityksen, kaavoituksen ja muun maankäytön suunnittelun sekä vesihuollon alueellisen yleissuunnittelun kanssa.

Päivitettävä vesihuoltolaitosten toiminta-alueet 1.2.2031 mennessä. Kunnan tulee tehdä toiminta-aluepäätökset kaikille kunnan alueella toimiville vesihuoltolaitoksille ja toimijoille, joilla on voimassa oleva toiminta-alue, sekä päättää tarvittaessa, ettei toiminta-aluetta ole tarpeen hyväksyä. Toiminta-alueiden päivittäminen on tarkoituksenmukaista ajoittaa vesihuoltosuunnitelman hyväksymisen jälkeen, jolloin voidaan hyödyntää suunnittelussa koottua tietopohjaa ja varmistaa, että toiminta-alueet tukevat vesihuoltosuunnitelman tavoitteita. Jatkossa toiminta-alueet tulee myös toimittaa koneluettavassa paikkatietomuodossa Suomen ympäristökeskuksen Taavetti-järjestelmään.

Huolehdittava vesihuoltolaitosten omistajuuteen ja omistajaohjaukseen liittyvistä velvoitteista. Kunnan tulee varmistaa, että kunnallisilla vesihuoltolaitoksilla on riittävät resurssit vesihuoltotehtävien hoitamiseen ja että asiakkailta perittävät maksut kattavat toiminnan käyttö-, uus- ja korvausinvestoinnit sekä enintään kohtuullisen tuoton pääomalle.

Tulouttaminen, joka vaarantaa vesihuoltolaitoksen kyvyn kattaa investoinnit ja kustannukset perimillään maksuilla, ei ole lain mukaan sallittua.

Lisäksi vesihuoltolaitoksien tulee laatia omaisuudenhallintasuunnitelma. Omaisuudenhallintasuunnitelmaa laatiessa vesihuoltolaitoksien tulee ottaa huomioon myös kunnan vesihuoltosuunnitelma. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että laitos pystyy huolehtimaan vesihuollosta ja ylläpitämään sen toimintavarmuutta. Laitoksen on huolehdittava, että vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät maksut pysyvät kohtuullisina ja tasapuolisina. Omaisuudenhallintasuunnitelma on toimitettava tiedoksi kunnalle sekä elinvoimakeskukselle. Suunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja päivitettävä vähintään kolmen vuoden välein.

Elinvoimakeskus korostaa, että uusien velvoitteiden toimeenpanosta on huolehdittava siirtymäsäännösten asettamissa määräajoissa, erityisesti vesihuoltosuunnitelman laadinta ja toiminta-alueiden tarkastelu edellyttävät laajaa valmistelua ja kunnan sisäistä työpanosta, minkä vuoksi tarvittavat henkilöstö- ja talousresurssit tulee varata talousarviossa ja -suunnitelmassa hyvissä ajoin, sekä lausunnot vesihuoltosuunnitelmasta ja toiminta-alueista on pyydettävä kaikilta vesihuoltolain valvontaviranomaisilta ennen päätöksentekoa, ja hyväksytyt asiakirjat ja päätökset on toimitettava valvontaviranomaisille tiedoksi ja lainmukaisen tiedoksiannon varmistamiseksi.

Yritysvaikutusten arviointi: Vesihuoltoon liittyvät selvitykset ja suunnitelmat lisäävät kaupungin palveluiden ostoa konsultti- ja suunnittelupalveluissa. Suunnitelmien toteuttaminen voi aikaansaada uutta liiketoimintaa ja yrittämisen mahdollisuuksia alueella.

Esittelijän esitys

Kaupunkikehitysvaliokunta antaa ohjausesityksen kaupunginhallitukselle vesihuoltolain edellyttämien velvoitteiden toimeenpanon huomioimisesta talousarvion valmistelussa.

Ohjausesitys

Kaupunkikehitysvaliokunta antaa ohjausesityksen kaupunginhallitukselle: Vesihuoltolain edellyttämien velvoitteiden toimeenpanon huomioimisesta talousarvion valmistelussa.

Asiaa esitteli ympäristöasiantuntija Tiina Mäcklin.

Jakelu

Kaupunginhallitus
Hallintojohtaja
Ympäristöjohtaja

KH 27.10.2026 § 290
3398/03.00/2024

Valmistelija

Tiina Mäcklin, ympäristöasiantuntija, 040 195 6869
Janne Karhu, kaupunkikehitysjohtaja, 040 544 3219

Vesihuoltolaki uudistui tammikuussa 2026, minkä seurauksena kunnille ja laitoksille tuli uusia velvoitteita. Lisäksi lainsäädäntöön tuli tarkennuksia aiemmin voimassa olleisiin lainkohtiin. Velvoitteiden hoitaminen edellyttää

kunnilta riittäviä henkilöstö- ja talousresursseja. Kaupunkikehitysvaliokunta on 10.9.2026 antanut kaupunginhallitukselle ohjausesityksen vesihuoltolain edellyttämien velvoitteiden toimeenpanon huomioimisesta talousarvion valmistelussa.

Vuosien 2026-2030 aikana kuntien ja vesihuoltolaitosten on tehtävä useita suuria toimenpiteitä, joista ensimmäisiä ovat kuntien velvoite laatia vesihuoltosuunnitelma ja vesihuoltolaitosten velvoite laatia omaisuudenhallintasuunnitelma. Molemmat näistä toimenpiteistä on tapahduttava 1.1.2028 mennessä eli käytännössä vuoden 2027 aikana. Huomioitavaa on, että vesihuoltolaitosten omaisuudenhallintasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon kunnan vesihuoltosuunnitelma, jolloin niiden valmistuminen tulisi portaistaa, vaikka määräaika molempien valmistumiselle on sama.

Uudistuneen vesihuoltolain asettamien määräaikojen ollessa suhteellisen lyhyitä ja sekä Pudasjärven että Taivalkosken henkilöstöresurssien ollessa rajalliset, on velvoitteiden saavuttamiseksi suunniteltu kuntien välistä yhteishanketta. Yhteishanke sisältäisi muun muassa

- kuntien vesihuollon nykytilan kartoittamisen,
- kuntien vesihuoltosuunnitelmien päivittämisen,
- vesihuoltolaitosten ja pienten vesiosuuskuntien omaisuudenhallinnan ja talouden suunnittelun vahvistamista koulutuksin ja työpajatilaisuuksin,
- pysyvien yhteistyörakenteiden kehittämistä isompien ja pienempien vesihuoltolaitosten välillä
- vesihuoltolaitosten yhdistymistarpeiden selvityksen ja
- kartoituksen myöhemmin edellytettyä toiminta-alueiden päivittämistä varten.

Yhteishankkeen sisällön toteuttamiseksi on tarve rekrytoida hanketyöntekijä ja muodostaa ohjausryhmä. Yhteishankkeen budjetti sisältäisi hanketyöntekijän palkkakulut vuosille 2027 ja 2028, konsulttipalveluihin tarvittavat kulut ja muut sivukulut. Hankkeeseen voi saada avustusta joko 50 prosentille kuluista tai, jos hanke edistää pysyvää vesihuoltoon liittyvää yhteistyötä tai vesilaitosten yhdistymistä, voi hanke saada avustusta jopa 75 prosenttia. Omarahoitusosuudesta Pudasjärven kaupungin osuus olisi 60 prosenttia ja Taivalkosken kunnan osuus 40 prosenttia.

Yhteishankkeelle haetaan avustusta Kaakkois-Suomen elinvoimakeskukselta. Avustuksen tavoitteena on tukea kansallisen vesihuoltouudistuksen mukaisesti vesihuollon rakennemuutosta vesihuoltolaitosten yhdistymisillä ja parantamalla vesihuollon toimintavarmuutta edistämällä tiivistä yhteistyötä. Avustusta voidaan myöntää hankkeille, joiden tavoitteena on laitosten yhdistyminen tai luoda pitkäaikaisia ja sitovia yhteistyörakenteita. Avustuksen haku-aika on 15.9.-30.10.2026.

Hankkeen käynnistyttyä kaupunkikehitysjohtaja ja ympäristöasiantuntija laativat avustushakemuksen ja määrittelevät hanketyöntekijän tehtävänkuvan. Kaupunkikehitysjohtaja laatii ja julkaisee hanketyöntekijän rekrytointi-ilmoituksen vuoden 2027 alussa.

Yritysvaikutusten arviointi: Vesihuoltoon liittyvät selvitykset ja suunnitelmat lisäävät kaupungin palveluiden ostoa konsultti- ja suunnittelupalveluissa. Suunnitelmien toteuttaminen voi aikaansaada uutta liiketoimintaa ja yrittämisen mahdollisuuksia alueella.

Kaupunginjohtajan esitys

Kaupunginhallitus päättää:

1. Käynnistää Pudasjärven ja Taivalkosken vesihuollon kehittämisen yhteishankkeen valmistelun. Toteutumisen ehtona on Taivalkosken kunnan myönteinen päätös osatoteuttajaksi lähtemisestä sekä jäljemmin myönteinen Elinvoimakituksen rahoituspäätös.
2. Yhteishankkeen omarahoitusosuuteen tarvittavien määrärahojen varaamisesta vuosien 2027 ja 2028 talousarvioihin.
3. Avustushaun määrääjän vuoksi tarkastaa pykälän heti kokouksessa.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti. Pykälä tarkastettiin heti kokouksessa.

Asiaa esittelivät kaupunkikehitysjohtaja Janne Karhu ja ympäristöasiantuntija Tiina Mäcklin.

Jakelu